

Κεφάλαιο 11

Κεϊνσιανισμός:
Η μακροοικονομική θεωρία
της ακαμψίας των μισθών και των τιμών

Περίγραμμα κεφαλαίου

- Ακαμψία του πραγματικού μισθού
- Ακαμψία των τιμών
- Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα
- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Η ακαμψία των μισθών είναι σημαντική για την εξήγηση της ανεργίας
  - Στο κλασικό υπόδειγμα, η ανεργία οφείλεται στη μη σύμπτωση θέσεων εργασίας και εργαζομένων
  - Οι κείνσιανοί αντιμετωπίζουν με σκεπτικισμό αυτήν τη θέση, θεωρώντας ότι οι κάμψεις προκαλούν σημαντική κυκλική ανεργία
  - Η κείνσιανή θεωρία αποδίδει την ύπαρξη επίμονης ανεργίας στην αργή προσαρμογή του πραγματικού μισθού για την εξισορρόπηση την αγορά εργασίας

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Ορισμένοι λόγοι για την ακαμψία του πραγματικού μισθού
  - Για να υπάρχει ανεργία, ο πραγματικός μισθός θα πρέπει να είναι υψηλότερος από το μισθό που εκκαθαρίζει την αγορά
  - Αν ο πραγματικός μισθός είναι τόσο υψηλός, γιατί δεν τον μειώνουν οι επιχειρήσεις;
    - Μια πιθανή αιτία είναι ότι ο κατώτατος μισθός και τα εργατικά σωματεία αποτρέπουν την μείωση των μισθών
      - ❑ Όμως οι περισσότεροι εργαζόμενοι στις ΗΠΑ δεν αμείβονται με τον κατώτατο μισθό, ούτε ανήκουν σε σωματεία
      - ❑ Ο κατώτατος μισθός θα μπορούσε να εξηγήσει την ακαμψία του ονομαστικού μισθού, αλλά όχι και του πραγματικού
      - ❑ Θα μπορούσε να αποτελεί μια καλύτερη εξήγηση για την Ευρώπη, όπου τα σωματεία είναι πολύ πιο ισχυρά

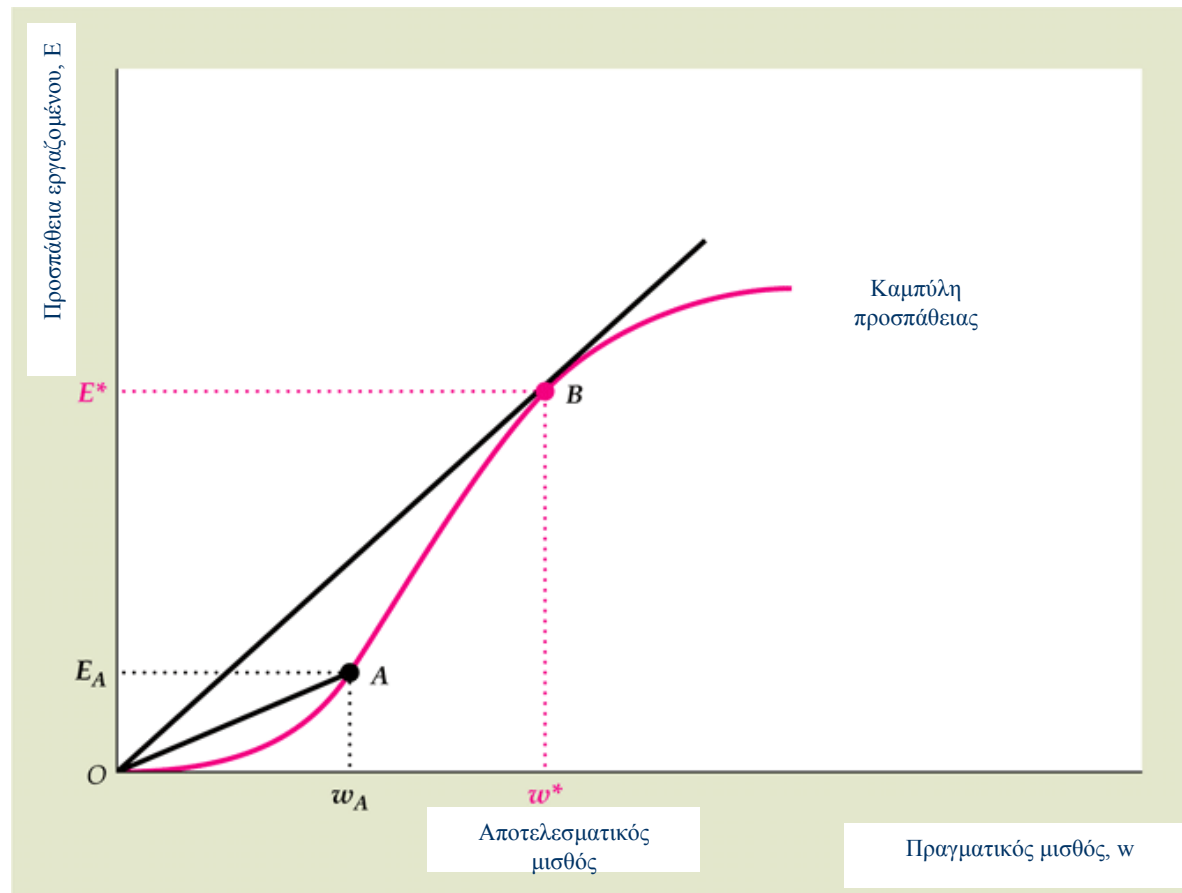
Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Ορισμένοι λόγοι για την ακαμψία του πραγματικού μισθού
  - Αν ο πραγματικός μισθός είναι τόσο υψηλός, γιατί δεν τον μειώνουν οι επιχειρήσεις;
    - Ένας άλλος λόγος είναι ότι μια επιχείρηση μπορεί να προσφέρει υψηλούς μισθούς για να διατηρεί το εργατικό της δυναμικό σταθερό και να αποφεύγει το κόστος διαχείρισης εργατικού δυναμικού—το κόστος πρόσληψης και εκπαίδευσης νέων υπαλλήλων
    - Ένας τρίτος λόγος είναι ότι η παραγωγικότητα των εργαζομένων μπορεί να εξαρτάται από το μισθό τους —το υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Το υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Οι εργαζόμενοι που αισθάνονται ότι τους φέρονται δίκαια θα δουλέψουν σκληρότερα και αποτελεσματικότερα (το «καρότο»). Το κίνητρο ανταλλαγής δώρων σύμφωνα με τον Akerlof
  - Οι καλοπληρωμένοι εργάτες δεν θα ρισκάρουν να χάσουν τις δουλειές τους εξαιτίας της φυγοπονίας (η «ράβδος»)
  - Σύμφωνα με το κίνητρο ανταλλαγής δώρων και το υπόδειγμα της φυγοπονίας, η προσπάθεια ενός εργαζόμενου εξαρτάται από τον πραγματικό του μισθό (Σχ. 11.1)

Σχήμα 11.1 Προσδιορισμός του αποτελεσματικού μισθού

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Το υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Διαγραμματικά, η σχέση προσπάθειας και πραγματικού μισθού, αντιπροσωπεύεται από την καμπύλη προσπάθειας, η οποία έχει σχήμα S
    - Σε χαμηλά επίπεδα πραγματικού μισθού, οι εργαζόμενοι μόλις που καταβάλλουν κάποια προσπάθεια
    - Η προσπάθεια αυξάνεται καθώς αυξάνεται ο πραγματικός μισθός
    - Όταν ο πραγματικός μισθός αυξάνεται πάρα πολύ, η καμπύλη γίνεται επίπεδη καθώς η προσπάθεια φθάνει στο μέγιστο δυνατό επίπεδο

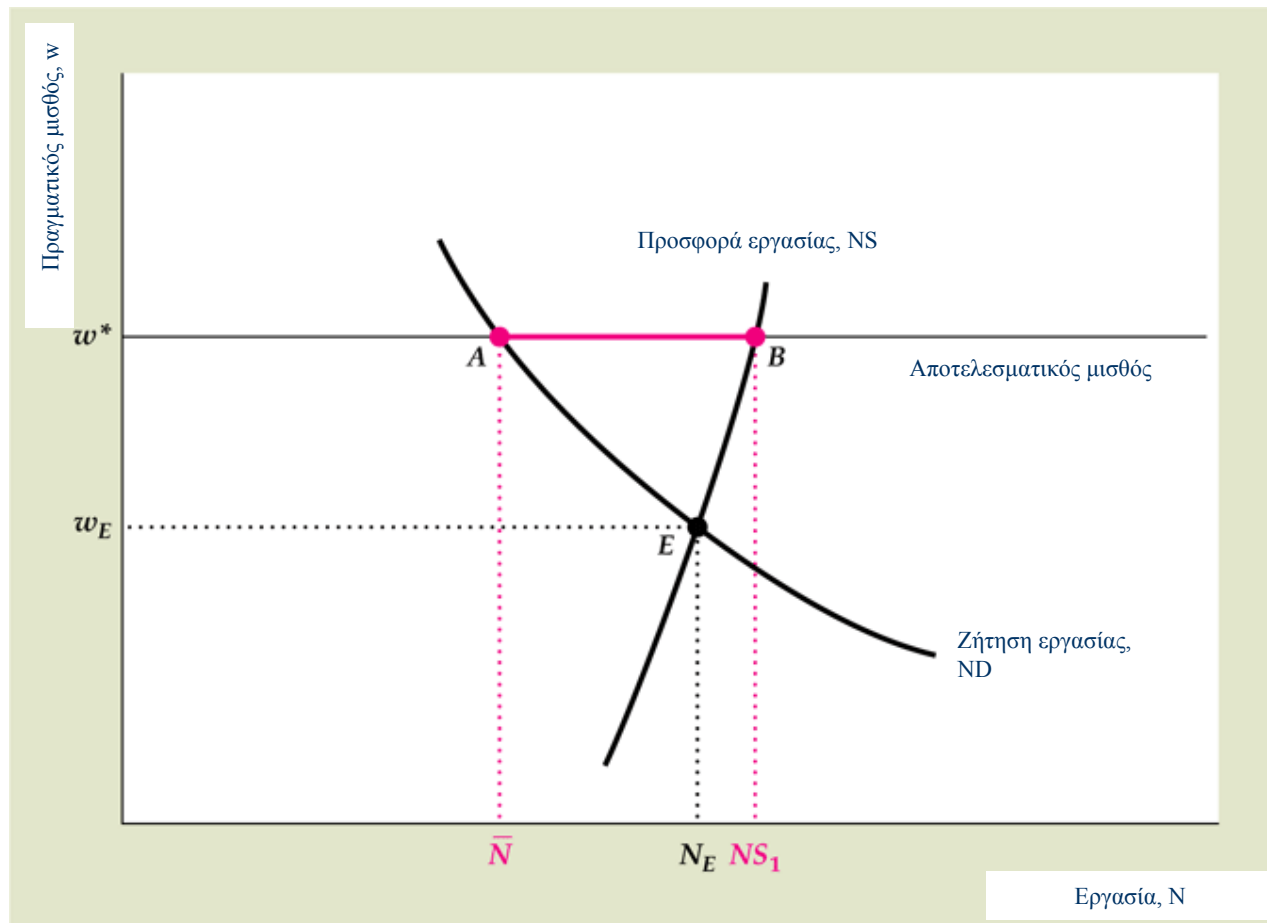
Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Πώς προσδιορίζεται ο μισθός στο υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Με δεδομένη την καμπύλη προσπάθειας, πώς προσδιορίζεται ο πραγματικός μισθός που θα πληρώσουν οι επιχειρήσεις;
  - Για να μεγιστοποιήσουν τα κέρδη, οι επιχειρήσεις θα επιλέξουν τον πραγματικό μισθό, που αντλεί τη μεγαλύτερη προσπάθεια από τους εργαζομένους για κάθε χρηματική μονάδα πραγματικού μισθού που πληρώνεται
  - Αυτό συμβαίνει στο σημείο B στο Σχ. 11.1, όπου μια ευθεία από την αρχή των αξόνων εφάπτεται στην καμπύλη προσπάθειας
  - Ο μισθός στο σημείο B ονομάζεται αποτελεσματικός μισθός
  - Ο πραγματικός μισθός είναι άκαμπτος, εφόσον η καμπύλη προσπάθειας δεν μεταβάλλεται

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Απασχόληση και ανεργία στο υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Η απασχόληση και η ανεργία προσδιορίζονται στην αγορά εργασίας και εξαρτώνται από το πόσο πιο ψηλά από τον μισθό που εκκαθαρίζει την αγορά είναι ο αποτελεσματικός μισθός (Σχ. 11.2)
  - Η καμπύλη προσφοράς εργασίας έχει θετική κλίση, ενώ η καμπύλη ζήτησης εργασίας είναι το οριακό προϊόν της εργασίας όταν το επίπεδο προσπάθειας προσδιορίζεται από τον αποτελεσματικό μισθό
  - Η διαφορά μεταξύ προσφοράς και ζήτησης εργασίας αντιπροσωπεύει το ποσοστό ανεργίας
  - Το γεγονός ότι υπάρχει ανεργία δεν πιέζει τον πραγματικό μισθό προς τα κάτω, διότι οι επιχειρήσεις γνωρίζουν ότι αν μειώσουν τον πραγματικό μισθό θα μειωθεί η προσπάθεια

Σχήμα 11.2 Υπερβάλλουσα προσφορά εργασίας στο υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Απασχόληση και ανεργία στο υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Επιβεβαιώνουν τα στοιχεία τη θεωρία του αποτελεσματικού μισθού;
  - Ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι η περίπτωση του Henry Ford το 1914
  - Στα εργοστάσια όπου πληρώνονται υψηλότεροι μισθοί παρουσιάζεται λιγότερη φυγοπονία
  - Σύμφωνα με τη θεωρία, ο πραγματικός μισθός είναι εντελώς σταθερός, αλλά τα στοιχεία δείχνουν ότι μεταβάλλεται διαχρονικά και κατά τη διάρκεια του οικονομικού κύκλου

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Απασχόληση και ανεργία στο υπόδειγμα του αποτελεσματικού μισθού
  - Το υπόδειγμα μπορεί να διευρυνθεί ώστε να επιτρέπει διαχρονικές μεταβολές του αποτελεσματικού μισθού
    - Οι εργαζόμενοι είναι λιγότερο πιθανό να φυγοπονούν και θα δουλεύουν πιο σκληρά κατά τη διάρκεια μιας κάμψης, αν η πιθανότητα να χάσουν τη δουλειά είναι μεγαλύτερη
    - Η καμπύλη προσπάθειας θα μετατοπιστεί προς τα πάνω και ο αποτελεσματικός μισθός μπορεί να μειωθεί κάπως
    - Έτσι οι πραγματικοί μισθοί είναι χαμηλότεροι στις κάμψεις, όπως δείχνουν τα εμπειρικά στοιχεία

Ακαμψία του πραγματικού μισθού

- Αποτελεσματικοί μισθοί και η ευθεία FE
  - Η ευθεία FE είναι κάθετη, όπως και στο κλασικό υπόδειγμα, αφού το προϊόν πλήρους απασχόλησης προσδιορίζεται στην αγορά εργασίας και δεν εξαρτάται από το πραγματικό επιτόκιο
  - Στο κείνσιανό υπόδειγμα όμως, οι μεταβολές της προσφοράς εργασίας δεν επηρεάζουν την ευθεία FE , αφού δεν επηρεάζουν την απασχόληση στο σημείο ισορροπίας
  - Μια μεταβολή της παραγωγικότητας επηρεάζει την ευθεία FE , αφού επηρεάζει τη ζήτηση εργασίας

Ακαμψία των τιμών

- Ακαμψία των τιμών είναι η τάση των τιμών να προσαρμόζονται αργά σε μεταβολές της οικονομίας
  - Τα στοιχεία συνιστούν ότι το χρήμα δεν είναι ουδέτερο, οπότε οι κείνσιανοί απορρίπτουν το κλασσικό υπόδειγμα (χωρίς παρερμηνείες)
  - Οι κείνσιανοί ανέπτυξαν την ιδέα της ακαμψίας των τιμών για να εξηγήσουν τη μη ουδετερότητα του χρήματος
  - Μια εναλλακτική εκδοχή του κείνσιανού υποδείγματος (περιγράφεται στο Παράρτημα 11.Α) στηρίζεται στην υπόθεση ότι οι ονομαστικοί μισθοί, και όχι τόσο οι τιμές, είναι άκαμπτοι– το χρήμα εξακολουθεί να μην είναι ουδέτερο

Ακαμψία των τιμών

- Τα αίτια της ακαμψίας των τιμών: Μονοπωλιακός ανταγωνισμός και κόστος καταλόγου
  - Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
    - Αν ο ανταγωνισμός στις αγορές ήταν τέλειος, θα ασκούταν πιέσεις για τη γρήγορη προσαρμογή των τιμών: οι πωλητές είναι αποδέκτες τιμών, γιατί πρέπει να δεχτούν την αγοραία τιμή
    - Σε πολλές αγορές, οι πωλητές έχουν κάποια μονοπωλιακή δύναμη: είναι διαμορφωτές τιμών σε συνθήκες μονοπωλιακού ανταγωνισμού
    - Οι κείνσιανοί θεωρούν ότι πολλές αγορές χαρακτηρίζονται από μονοπωλιακό ανταγωνισμό

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Στις μονοπωλιακά ανταγωνιστικές αγορές, οι πωλητές προβαίνουν σε τρεις ενέργειες
    - Καθορίζουν τις τιμές σε ονομαστικούς όρους και τις διατηρούν σταθερές για κάποια χρονική περίοδο
    - Παράγουν τόσο προϊόν ώστε να ικανοποιείται η ζήτηση στη σταθερή ονομαστική τιμή που έχουν θέσει
    - Αναπροσαρμόζουν τις τιμές κατά καιρούς όταν το κόστος ή η ζήτηση αλλάζουν σημαντικά

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Κόστος καταλόγου και καθορισμός των τιμών
    - Το κόστος καταλόγου είναι το κόστος που αντιμετωπίζει για παράδειγμα ένα εστιατόριο όταν αλλάζει τις τιμές—πρέπει να εκτυπώσει καινούργιους τιμοκαταλόγους
    - Ακόμα και ένα μικρό κόστος όπως αυτό, ενδέχεται να αποτρέψει τους πωλητές από το να αλλάζουν συχνά τις τιμές
    - Αν ο ανταγωνισμός δεν είναι τέλειος, η επιλογή μιας λάθος τιμής προσωρινά δεν θα επηρεάσει ιδιαίτερα τα κέρδη του πωλητή
    - Η επιχείρηση θα αλλάξει τις τιμές όταν η ζήτηση ή το κόστος παραγωγής μεταβληθούν τόσο, ώστε η αλλαγή να δικαιολογείται

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Εμπειρικές ενδείξεις ακαμψίας των τιμών
    - Οι τιμές στη μεταποίηση αλλάζουν πιο συχνά στους ανταγωνιστικούς κλάδους σε σύγκριση με τους πιο μονοπωλιακούς κλάδους (Carlton)

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Εμπειρικές ενδείξεις ακαμψίας των τιμών
    - Ο Blinder και οι φοιτητές του διαπίστωσαν ότι υπήρχε σημαντική ακαμψία των τιμών σε μια μελέτη τους για τη τιμολογιακή συμπεριφορά των επιχειρήσεων (Πίνακας 11.1)
      - Ο κύριος λόγος της ακαμψίας των τιμών ήταν ο φόβος των διευθυνόντων συμβούλων ότι αν αύξαναν πρώτοι τις τιμές θα έχαναν πελάτες από τους ανταγωνιστές τους

Πίνακας 11.1 Πίνακας προσαρμογής των τιμών μεταξύ των επιχειρήσεων της έρευνας

Συχνότητα προσαρμογής των τιμών μεταξύ των επιχειρήσεων της έρευνας

Συχνότητα μεταβολής της τιμής	Ποσοστό των επιχειρήσεων
Λιγότερο από μια φορά	10,2%
Μία φορά	39,3%
1,01 έως 2	15,6%
2,01 έως 4	12,9%
4,01 έως 12	7,5%
12,01 έως 52	4,3%
Πάνω από πενήντα δύο	10,2%

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Εμπειρικές ενδείξεις ακαμψίας των μισθών
    - Οι τιμές δεν αλλάζουν αρκετά από τον έναν κατάλογο στον άλλο και συχνά οι μεταβολές αφορούν σε μικρά ποσά, που σημαίνει ότι η ακαμψία των τιμών δεν οφείλεται στο κόστος καταλόγου (Kashyap)

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Εμπειρικές ενδείξεις ακαμψίας των τιμών
    - Η ακαμψία των τιμών μπορεί να μην είναι τόσο διαδεδομένη, καθώς οι τιμές αλλάζουν κατά μέσο όρο κάθε 4,3 μήνες (Bils-Klenow)
    - Οι σχετικές τιμές μπορεί να αντιδρούν γρήγορα στις διαταραχές της προσφοράς ή της ζήτησης ενός συγκεκριμένου αγαθού, αλλά το επίπεδο των τιμών μπορεί να προσαρμόζεται αργά στις αλλαγές της νομισματικής πολιτικής (Boivin-Giannoni-Mihov), οπότε στο μακροοικονομικό μας υπόδειγμα, η υπόθεση της ακαμψίας των τιμών είναι χρήσιμη

Ακαμψία των τιμών

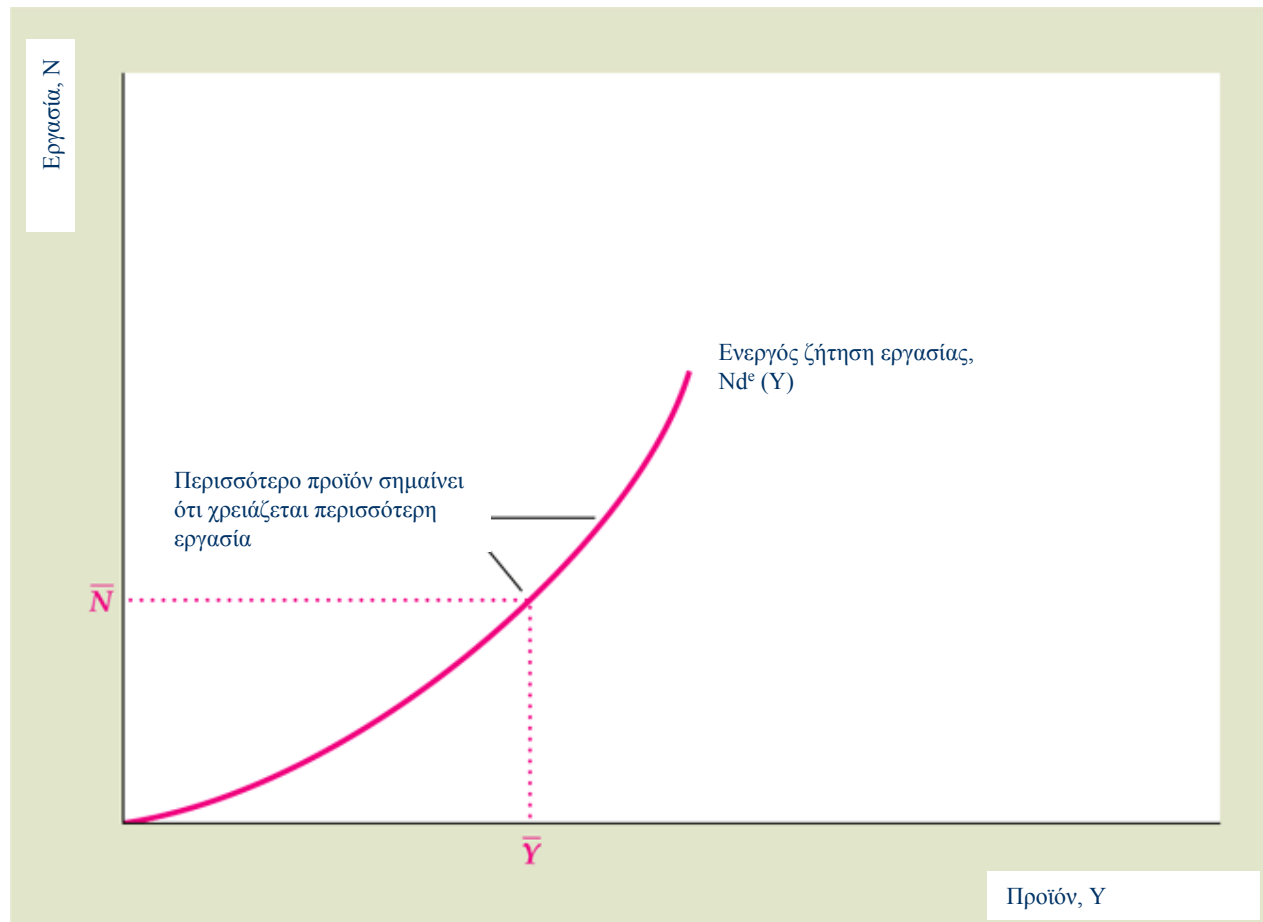
- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Ικανοποίηση της ζήτησης στη σταθερή ονομαστική τιμή
    - Όταν οι επιχειρήσεις έχουν μονοπωλιακή δύναμη, τιμολογούν τα προϊόντα προσθέτοντας στο οριακό κόστος παραγωγής τους ένα περιθώριο κέρδους
$$P = (1 + \eta)MC \quad (11.1)$$
    - Αν αποδειχθεί ότι σ' αυτήν την τιμή η ζήτηση είναι μεγαλύτερη απ' αυτήν που ανέμενε η επιχείρηση, τότε θα συνεχίσει να ικανοποιεί την αυξημένη ζήτηση στην ίδια τιμή, διότι τα κέρδη της αυξάνονται λόγω του περιθωρίου
    - Αν η επιχείρηση πληρώνει τον αποτελεσματικό μισθό, μπορεί να προσλαμβάνει περισσότερους εργαζομένους μ' αυτόν το μισθό και να παράγει περισσότερα αγαθά όποτε είναι απαραίτητο
    - Αυτό σημαίνει ότι κατά τη διάρκεια της περιόδου όπου οι τιμές δεν έχουν προσαρμοστεί, η οικονομία μπορεί να παράγει μια ποσότητα προϊόντος που δεν βρίσκεται πάνω στην ευθεία FE

Ακαμψία των τιμών

- Μονοπωλιακός ανταγωνισμός
  - Ενεργή ζήτηση εργασίας
    - Η ζήτηση εργασίας μιας επιχείρησης προσδιορίζεται από τη ζήτηση για το προϊόν της
    - Η καμπύλη ενεργής ζήτησης εργασίας, $ND^e(Y)$, δείχνει πόση εργασία χρειάζεται για την παραγωγή της ζητούμενης ποσότητας προϊόντος στην οικονομία (Σχ. 11.3)
    - Έχει κλίση ανερχόμενη από αριστερά προς τα δεξιά, διότι μια επιχείρηση χρειάζεται περισσότερη εργασία για να παράγει περισσότερο προϊόν

Σχήμα 11.3 Η καμπύλη ενεργής ζήτησης εργασίας

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική
  - Νομισματική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα *IS-LM*
    - Η κείνσιανή ευθεία *FE* διαφέρει απ' αυτήν του κλασικού υποδείματος σε δύο σημεία
      - Το κείνσιανό επίπεδο πλήρους απασχόλησης προσδιορίζεται στο σημείο τομής της ευθείας αποτελεσματικού μισθού και της καμπύλης ζήτησης εργασίας, όχι στο σημείο όπου η προσφορά ισούται με τη ζήτηση εργασίας, όπως στο κλασικό υπόδειγμα
      - Μεταβολές στην προσφορά εργασίας δεν επηρεάζουν την ευθεία *FE* στο κείνσιανό υπόδειγμα, σε αντίθεση με το κλασικό

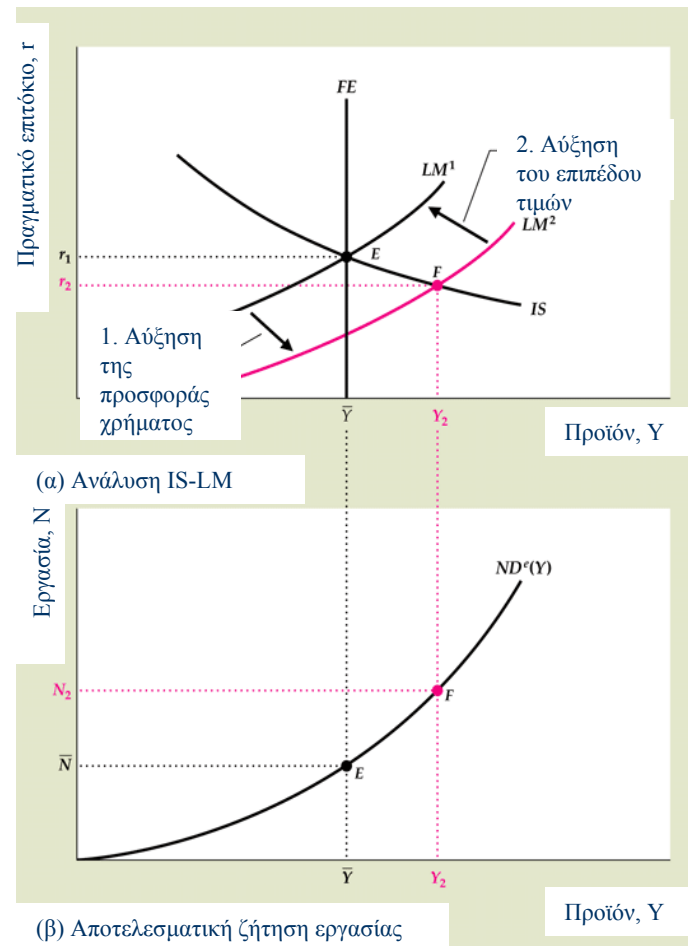
Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική
  - Νομισματική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα *IS-LM*
    - Αφού οι τιμές στο κείνσιανό υπόδειγμα είναι βραχυχρόνια άκαμπτες, το επίπεδο των τιμών δεν προσαρμόζεται για να αποκατασταθεί η γενική ισορροπία
      - Οι κείνσιανοί υποθέτουν ότι όταν δεν επιτυγχάνεται γενική ισορροπία, η οικονομία βρίσκεται στο σημείο τομής των καμπυλών *IS* και *LM*, αλλά όχι απαραίτητα πάνω στην ευθεία *FE*
      - Αυτό αντιπροσωπεύει την υπόθεση ότι οι επιχειρήσεις ικανοποιούν τη ζήτηση των αγαθών τους μεταβάλλοντας την απασχόληση

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική
  - Ανάλυση μιας αύξησης της ονομαστικής προσφοράς χρήματος (Σχ. 11.4)
    - Η καμπύλη LM μετατοπίζεται κάτω από την LM^1 στην LM^2
    - Το προϊόν αυξάνεται και το πραγματικό επιτόκιο μειώνεται
    - Οι επιχειρήσεις αυξάνουν την παραγωγή και την απασχόληση λόγω της αυξημένης ζήτησης
    - Η αύξηση της προσφοράς χρήματος ονομάζεται επεκτατική (χαλαρή) νομισματική πολιτική. Η μείωση της προσφοράς χρήματος ονομάζεται περιοριστική (σφιχτή) νομισματική πολιτική

Σχήμα 11.4 Μια αύξηση της προσφοράς χρήματος

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική
  - Ανάλυση μιας αύξησης της ονομαστικής προσφοράς χρήματος (Σχ. 11.4)
    - Η χαλαρή νομισματική πολιτική αυξάνει την πραγματική προσφορά χρήματος, προκαλώντας μείωση του πραγματικού επιτοκίου, ώστε να εκκαθαριστεί η αγορά χρήματος
      - Το χαμηλότερο πραγματικό επιτόκιο αυξάνει την κατανάλωση και την επένδυση
      - Με μεγαλύτερη ζήτηση για προϊόντα, η απασχόληση και η παραγωγή των επιχειρήσεων αυξάνει
    - Τελικά, οι επιχειρήσεις αυξάνουν τις τιμές, η καμπύλη LM επιστρέφει στην αρχική της θέση και η γενική ισορροπία αποκαθίσταται
    - Το χρήμα είναι ουδέτερο μακροχρόνια, αλλά όχι βραχυχρόνια

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα *AD-AS*
  - Η ανάλυση είναι ίδια στο υπόδειγμα *AD-AS*
  - Η βασική διαφορά μεταξύ της κείνσιανής και της κλασικής προσέγγισης είναι η ταχύτητα προσαρμογής των τιμών
    - Στο κλασικό υπόδειγμα οι τιμές προσαρμόζονται γρήγορα, οπότε η καμπύλη *SRAS* είναι επουσιώδης
    - Στο κείνσιανό υπόδειγμα, η βραχυχρόνια καμπύλη συνολικής προσφοράς (*SRAS*) είναι οριζόντια, λόγω του κόστους καταλόγου που αντιμετωπίζουν οι μονοπωλιακά ανταγωνιστικές επιχειρήσεις

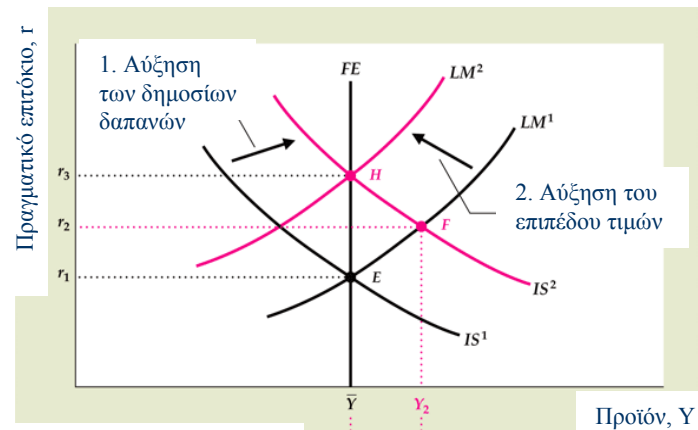
Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Νομισματική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα *IS-LM*
  - Το αποτέλεσμα μιας αύξησης της προσφοράς χρήματος κατά 10% είναι η μετατόπιση της καμπύλης *AD* προς τα πάνω κατά 10%
    - Βραχυχρόνια, το προϊόν αυξάνεται μέχρι το σημείο όπου η καμπύλη *SRAS* τέμνει την καμπύλη *AD*
    - Μακροχρόνια, το επίπεδο των τιμών αυξάνεται, μετατοπίζοντας την καμπύλη *SRAS* προς τα πάνω, ώστε να τέμνει τις καμπύλες *AD* και *LRAS*
  - Επομένως, στο κείνσιανό υπόδειγμα, το χρήμα δεν είναι ουδέτερο βραχυχρόνια, αλλά είναι ουδέτερο μακροχρόνια

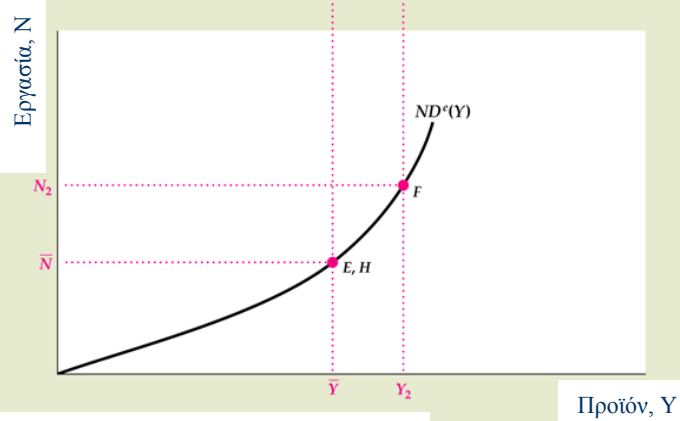
Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Δημοσιονομική πολιτική
  - Αποτελέσματα μιας αύξησης των δημοσίων δαπανών (Σχ. 11.5)
    - Μια παροδική αύξηση των δημοσίων δαπανών μετατοπίζει την καμπύλη *IS* προς τα πάνω
    - Βραχυχρόνια, το προϊόν και το πραγματικό επιτόκιο αυξάνονται

Σχήμα 11.5 Μια αύξηση των δημοσίων δαπανών

(α) Ανάλυση IS-LM

(β) Αποτελεσματική ζήτηση εργασίας

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Δημοσιονομική πολιτική
  - Αποτελέσματα μιας αύξησης των δημοσίων δαπανών (Σχ. 11.5)
    - Ο πολλαπλασιαστής, $\Delta Y/\Delta G$, δείχνει πόσο αυξάνεται το προϊόν από μια αύξηση των δημοσίων δαπανών
      - Οι κείνσιανοί πιστεύουν ότι ο πολλαπλασιαστής είναι μεγαλύτερος από 1, οπότε το συνολικό προϊόν δεν αυξάνεται μόνο εξαιτίας των δημοσίων δαπανών, αλλά και από τις αυξήσεις του προϊόντος που κατευθύνεται στον ιδιωτικό τομέα
      - Και σύμφωνα με την κλασική ανάλυση το προϊόν αυξάνεται, αλλά μόνο λόγω της αύξησης των παρόντων ή μελλοντικών φόρων, που αυξάνει την προσφορά εργασίας, μετατοπίζοντας την ευθεία FE
      - Στο κείνσιανό υπόδειγμα, μετατοπίζεται μόνο η καμπύλη IS , και όχι η ευθεία FE

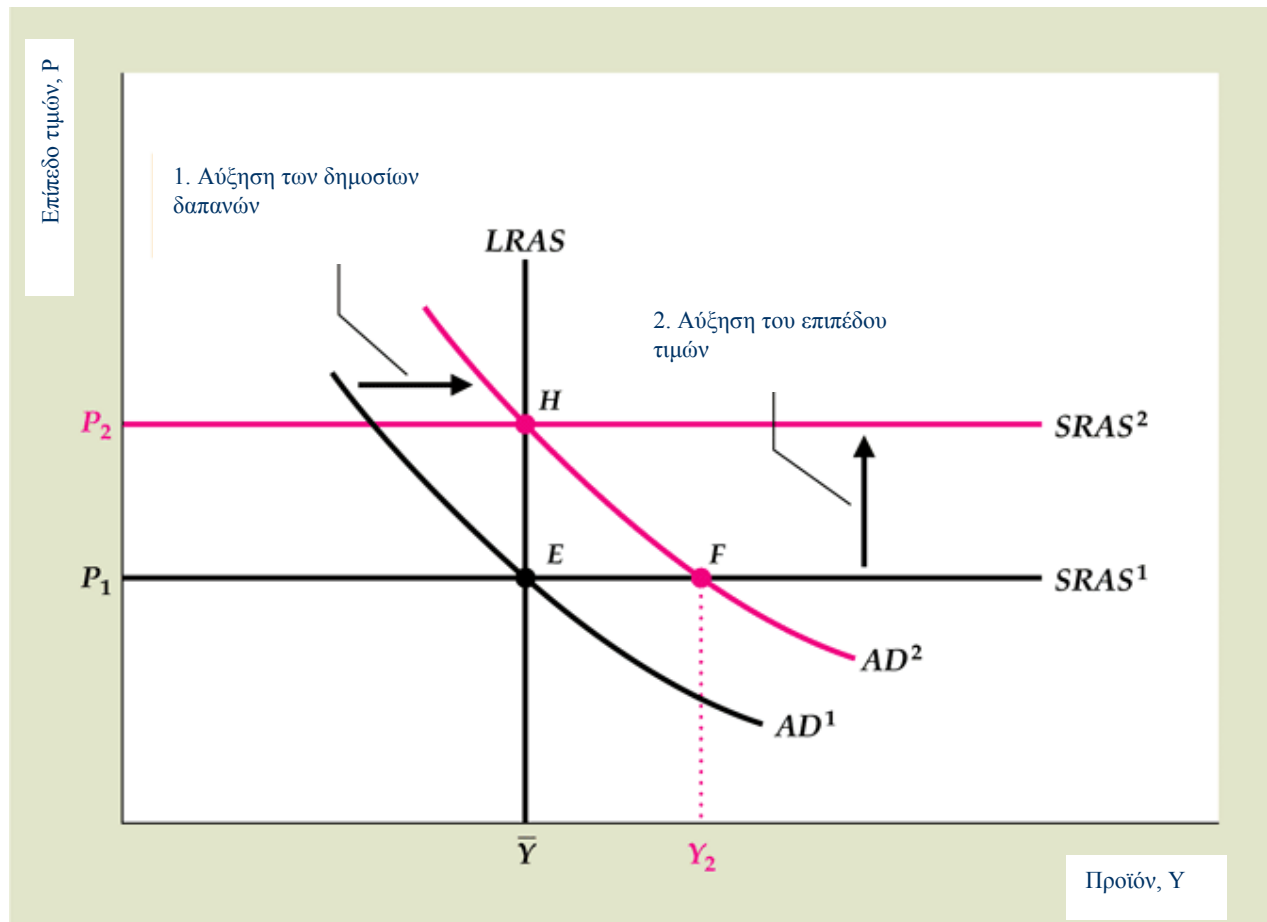
Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Δημοσιονομική πολιτική
  - Αποτελέσματα μιας αύξησης των δημοσίων δαπανών (Σχ. 11.5)
    - Όταν οι τιμές προσαρμόζονται, η καμπύλη LM μετατοπίζεται προς τα πάνω και η ισορροπία επανέρχεται στο επίπεδο του προϊόντος πλήρους απασχόλησης με υψηλότερο πραγματικό επιτόκιο από πριν

Νομισματική και δημοσιονομική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

- Δημοσιονομική πολιτική
  - Παρόμοια ανάλυση προκύπτει από την παρατήρηση του πλαισίου *AD-AS* (Σχ. 11.6)

Σχήμα 11.6 Μια αύξηση των δημοσίων δαπανών στο κείνσιανό πλαίσιο $AD-AS$

Δημοσιονομική πολιτική

- Αποτελέσματα μιας μείωσης των φόρων
  - Οι κείνσιανοί πιστεύουν ότι μια μείωση των (κεφαλικών) φόρων είναι επεκτατική, όπως ακριβώς και μια αύξηση των δημοσίων δαπανών
  - Οι κείνσιανοί απορρίπτουν τη ρικαρδιανή ισοδυναμία, θεωρώντας ότι η μείωση των φόρων αυξάνει την καταναλωτική δαπάνη, μειώνοντας την εθνική επιθυμητή αποταμίευση και μετατοπίζοντας την καμπύλη *IS* προς τα πάνω

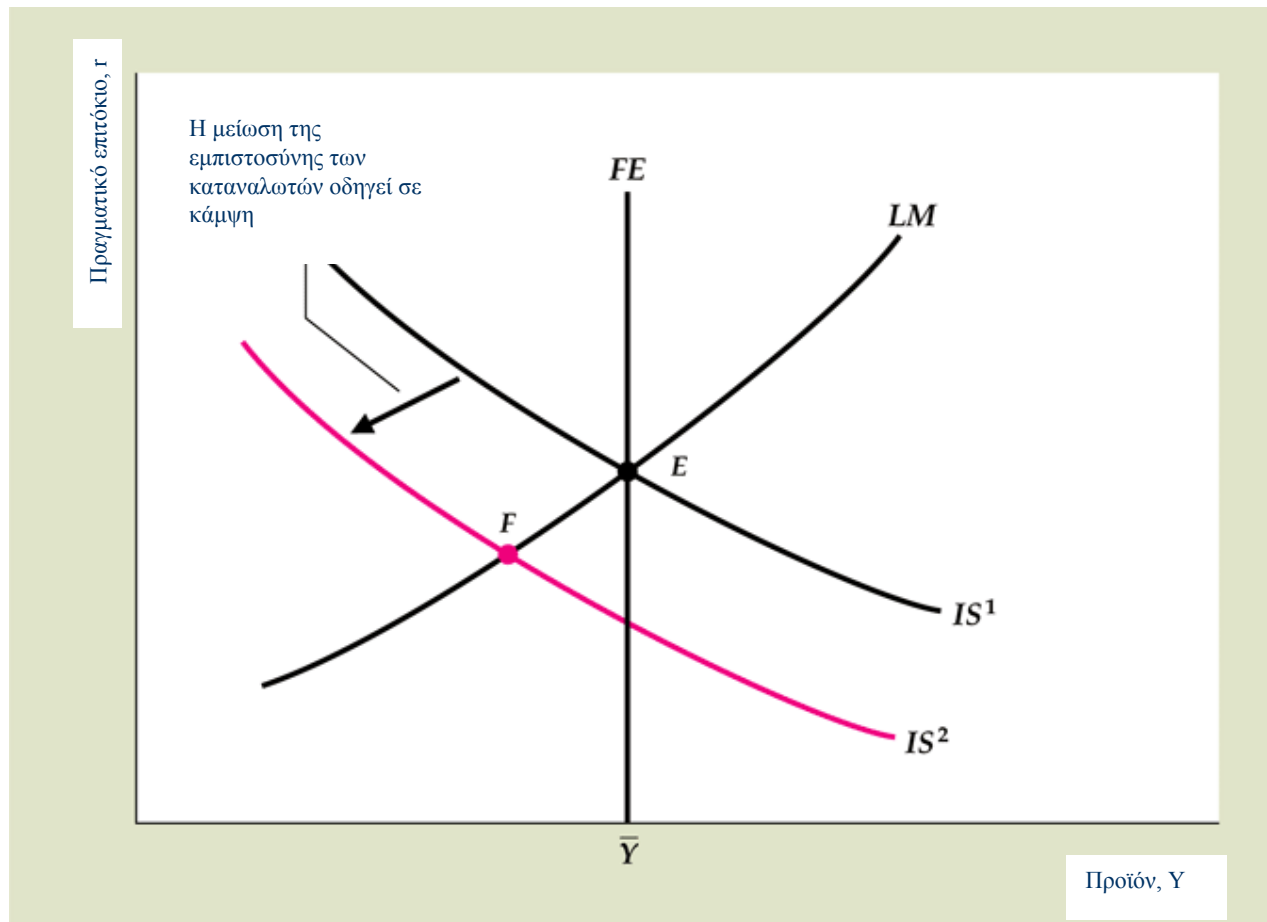
Δημοσιονομική πολιτική

- Αποτελέσματα μιας μείωσης των φόρων
  - Η μόνη διαφορά μεταξύ μείωσης των φόρων και αύξησης των δημοσίων δαπανών είναι ότι στην πρώτη περίπτωση, αυξάνεται το προϊόν πλήρους απασχόλησης που κατευθύνεται στην κατανάλωση, ενώ στη δεύτερη περίπτωση, το μέρος του προϊόντος πλήρους απασχόλησης που κατευθύνεται στις δημόσιες δαπάνες

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων
  - Οι κείνσιανοί θεωρούν ότι οι διαταραχές της συνολικής ζήτησης αποτελούν την κύρια αιτία των διακυμάνσεων των οικονομικών κύκλων
  - Οι διαταραχές της συνολικής ζήτησης είναι διαταραχές στις καμπύλες *IS* και *LM*, όπως οι μεταβολές της δημοσιονομικής πολιτικής, οι μεταβολές της επιθυμητής επένδυσης που προέρχονται από μεταβολές του προσδοκώμενου οριακού προϊόντος του κεφαλαίου, οι αλλαγές του οικονομικού κλίματος που επηρεάζουν την επιθυμητή αποταμίευση και αλλαγές στην προσφορά και ζήτηση χρήματος (Σχ. 11.7)

Σχήμα 11.7 Μια κάμψη που οφείλεται σε διαταραχή της συνολικής ζήτησης

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων
  - Μια κάμψη προκαλείται από μια μετατόπιση της καμπύλης συνολικής ζήτησης προς τ' αριστερά, είτε από μετατόπιση της καμπύλης *IS* προς τα κάτω, είτε από μετατόπιση της καμπύλης *LM* προς τα πάνω

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων
  - Η κείνσιανή θεωρία ερμηνεύει αρκετά από τα γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων
    - Παρουσιάζονται επαναλαμβανόμενες διακυμάνσεις του προϊόντος
    - Η απασχόληση κινείται στην ίδια κατεύθυνση με το προϊόν
    - Το χρήμα είναι προκυκλικό και προπορευόμενο

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων
  - Η κείνσιανή θεωρία ερμηνεύει αρκετά από τα γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων
    - Η επένδυση και η δαπάνη για διαρκή αγαθά είναι προκυκλικές και ασταθείς
      - Αυτό εξηγείται από το κείνσιανό υπόδειγμα, αφού οι διαταραχές στην επένδυση και στη δαπάνη διαρκών αγαθών αποτελούν την κύρια αιτία των οικονομικών κύκλων
      - Ο Keynes πίστευε στις «ενστικτώδεις συμπεριφορές», διακυμάνσεις της αισιοδοξίας και της απαισιοδοξίας, ως μια σημαντική αιτία κυκλικών διακυμάνσεων

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων
  - Η κείνσιανή θεωρία ερμηνεύει αρκετά από τα γνωρίσματα των οικονομικών κύκλων
    - Ο πληθωρισμός είναι προκυκλικός και υστερόχρονος
      - Το κείνσιανό υπόδειγμα ερμηνεύει τη συμπεριφορά του πληθωρισμού, διότι το επίπεδο των τιμών μειώνεται αφού μια κάμψη έχει αρχίσει και η οικονομία κατευθύνεται προς γενική ισορροπία

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Προκυκλική παραγωγικότητα της εργασίας και συγκράτηση εργασίας
  - Όπως αναφέρθηκε στο Κεφ. 11.1, σε μια κάμψη οι επιχειρήσεις ενδέχεται να συγκρατούν εργασία παρά να απολύουν εργαζομένους, εξαιτίας του κόστους πρόσληψης και εκπαίδευσης νέων εργατών
  - Αυτή η συγκρατούμενη εργασία χρησιμοποιείται λιγότερο εντατικά, σε δευτερεύουσες ασχολίες ή στη συντήρηση, που δεν συνεισφέρουν στο μετρούμενο προϊόν

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Προκυκλική παραγωγικότητα της εργασίας και συγκράτηση εργασίας
  - Κατά τη διάρκεια μιας κάμψης, η μετρούμενη παραγωγικότητα είναι χαμηλή, παρόλο που η συνάρτηση παραγωγής είναι σταθερή
  - Οπότε η συγκράτηση εργασίας εξηγεί γιατί η παραγωγικότητα της εργασίας είναι, σύμφωνα με τα στοιχεία, προκυκλική, χωρίς την υπόθεση ότι οι κάμψεις και οι επεκτάσεις προκαλούνται από διαταραχές της παραγωγικότητας

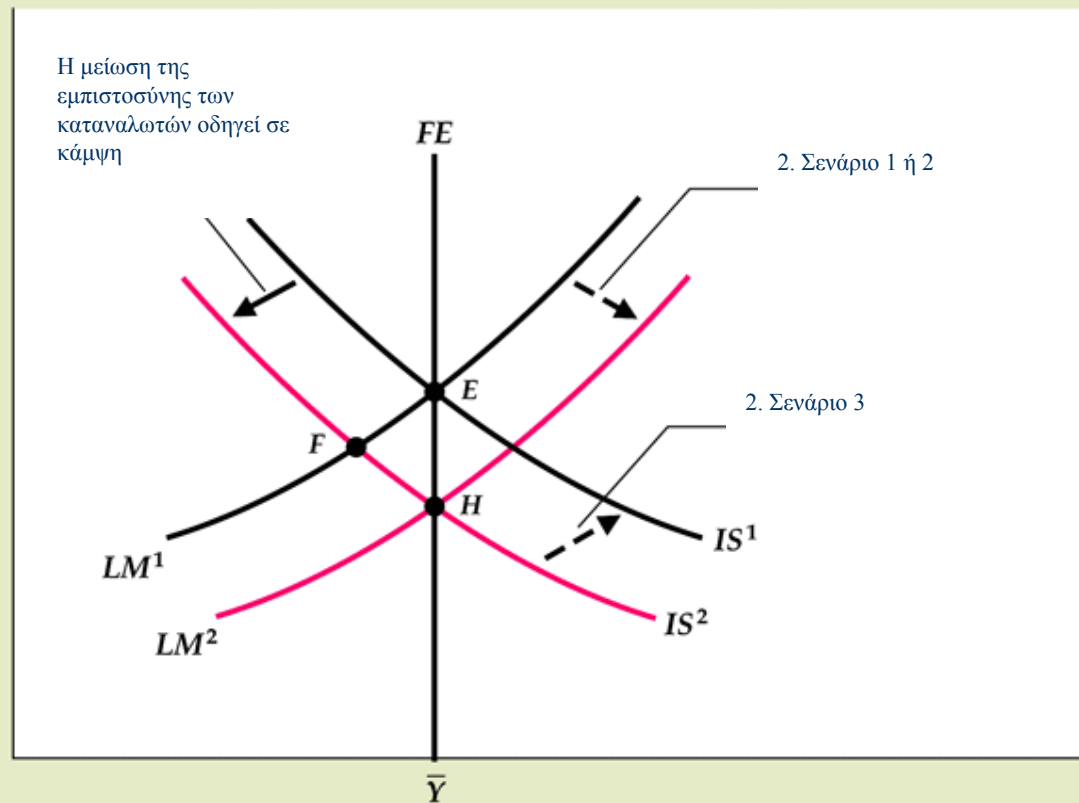
Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Μακροοικονομική σταθεροποίηση
  - Οι κείνσιανοί υποστηρίζουν την κρατική παρέμβαση για τη σταθεροποίηση της οικονομίας
  - Οι κάμψεις είναι ανεπιθύμητες γιατί οι άνεργοι πλήττονται
  - Υποθέτουμε ότι μια διαταραχή μετατοπίζει την καμπύλη *IS* προς τα κάτω, προκαλώντας κάμψη (Σχ. 11.8)

Σχήμα 11.8 Σταθεροποιητική πολιτική στο κείνσιανό υπόδειγμα

Πραγματικό επιτόκιο, r

Η μείωση της
εμπιστοσύνης των
καταναλωτών οδηγεί σε
κάμψη

Προϊόν, Y

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Μακροοικονομική σταθεροποίηση
  - Αν η κυβέρνηση δεν πάρει μέτρα, τελικά το επίπεδο των τιμών θα μειωθεί, επαναφέροντας τη γενική ισορροπία. Όμως, το προϊόν και η απασχόληση μπορεί να παραμείνουν κάτω από τα επίπεδα πλήρους απασχόλησης για κάποιο διάστημα
    - Η κυβέρνηση θα μπορούσε ν' αυξήσει την προσφορά χρήματος, μετατοπίζοντας την καμπύλη LM προς τα κάτω για να φέρει την οικονομία σε γενική ισορροπία
    - Η κυβέρνηση θα μπορούσε ν' αυξήσει τις δημόσιες δαπάνες μετατοπίζοντας την καμπύλη IS προς τα πάνω, στην αρχική της θέση, για να επαναφέρει τη γενική ισορροπία

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Μακροοικονομική σταθεροποίηση
  - Η χρησιμοποίηση νομισματικής ή δημοσιονομικής πολιτικής έχει το πλεονέκτημα της άμεσης επαναφοράς στη γενική ισορροπία, χωρίς να περιμένουμε κάποιο χρονικό διάστημα ώστε να μειωθούν οι τιμές
  - Το επίπεδο των τιμών όμως είναι υψηλότερο στο μακροχρόνιο διάστημα όταν χρησιμοποιείται κάποια πολιτική από ό,τι θα ήταν αν η κυβέρνηση δεν έπαιρνε καθόλου μέτρα

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Μακροοικονομική σταθεροποίηση
  - Η επιλογή μεταξύ νομισματικής ή δημοσιονομικής πολιτικής επηρεάζει τη σύνθεση της δαπάνης
    - Μια αύξηση των δημοσίων δαπανών εκτοπίζει την καταναλωτική και την επενδυτική δαπάνη, λόγω της αύξησης του πραγματικού επιτοκίου
    - Το φορολογικό βάρος επίσης αυξάνεται όταν οι δημόσιες δαπάνες αυξάνονται, μειώνοντας και άλλο την κατανάλωση

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Δυσκολίες της μακροοικονομικής σταθεροποίησης
  - *Μακροοικονομική σταθεροποίηση είναι η χρήση νομισματικής και δημοσιονομικής πολιτικής για την άμβλυνση του οικονομικού κύκλου. Ονομάζεται και διαχείριση της συνολικής ζήτησης*
  - Στην πράξη, η μακροοικονομική σταθεροποίηση δεν υπήρξε ιδιαίτερα επιτυχής
  - Ένα πρόβλημα έγκειται στην εκτίμηση της απόστασης της οικονομίας από το επίπεδο πλήρους απασχόλησης, αφού δεν μπορούμε να μετρήσουμε ή να αναλύσουμε την κατάσταση της οικονομίας με ακρίβεια

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

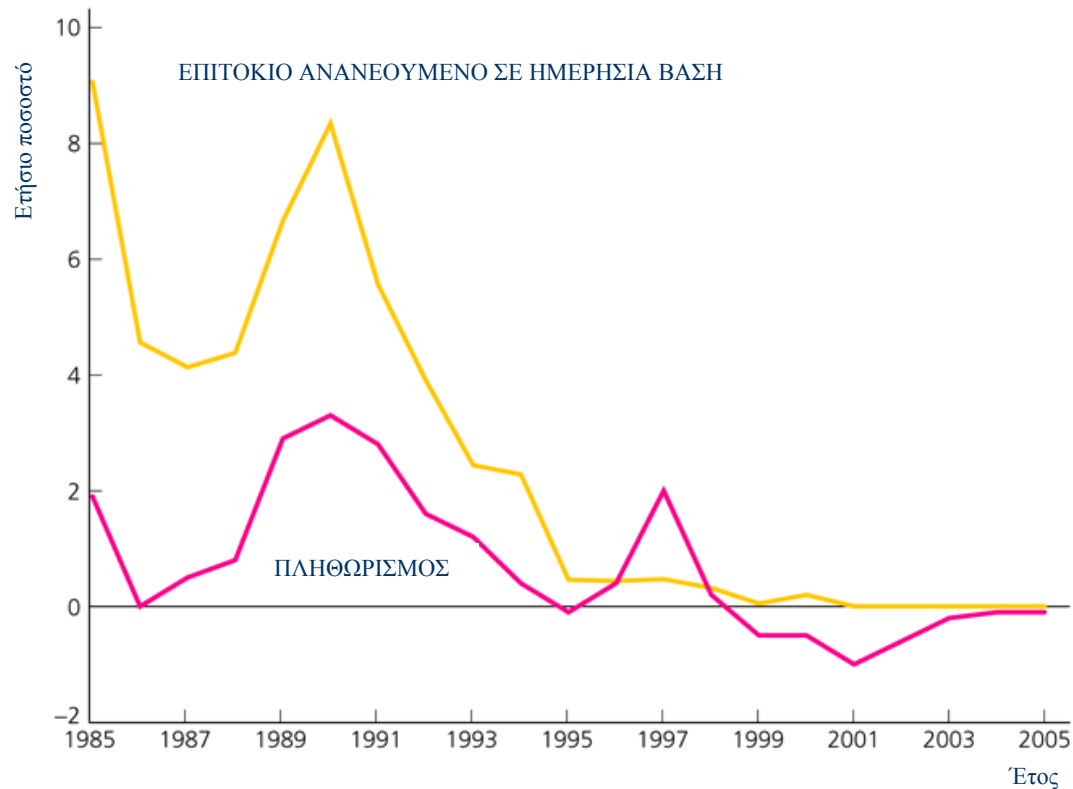
- Δυσκολίες της μακροοικονομικής σταθεροποίησης
  - Ένα άλλο πρόβλημα είναι ότι δεν γνωρίζουμε την ποσοτική επίδραση μιας μεταβολής της ακολουθούμενης πολιτικής θα έχει στο προϊόν
  - Επειδή η μακροοικονομική πολιτική χρειάζεται χρόνο για να υλοποιηθεί και ακόμη περισσότερο χρόνο για να επηρεάσει την οικονομία, η άριστη χρησιμοποίησή της προϋποθέτει γνώση του σημείου όπου θα βρίσκεται η οικονομία μετά από έξι μήνες ή ένα χρόνο. Αλλά αυτή η γνώση είναι, στην καλύτερη περίπτωση, πολύ άριστη.
  - Τα προβλήματα αυτά συνιστούν ότι η σταθεροποιητική πολιτική δεν θα πρέπει να χρησιμοποιείται για την «απόλυτη ενορχήστρωση» της οικονομίας, αλλά για την αντιμετώπιση σοβαρών κρίσεων

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Εφαρμογή: Το όριο του μηδενός
  - Η Ιαπωνική οικονομία σημείωσε απότομη κάμψη τη δεκαετία του '90, με ρυθμό μεγέθυνσης κοντά στο μηδέν
    - Η Ιαπωνία βρισκόταν σε μια παγίδα ρευστότητας
    - Τα ονομαστικά επιτόκια έφτασαν ουσιαστικά στο μηδέν (Σχ. 11.9)
    - Αφού τα ονομαστικά επιτόκια δεν μπορούν να μειωθούν κάτω από το μηδέν, η νομισματική πολιτική ήταν αναποτελεσματική

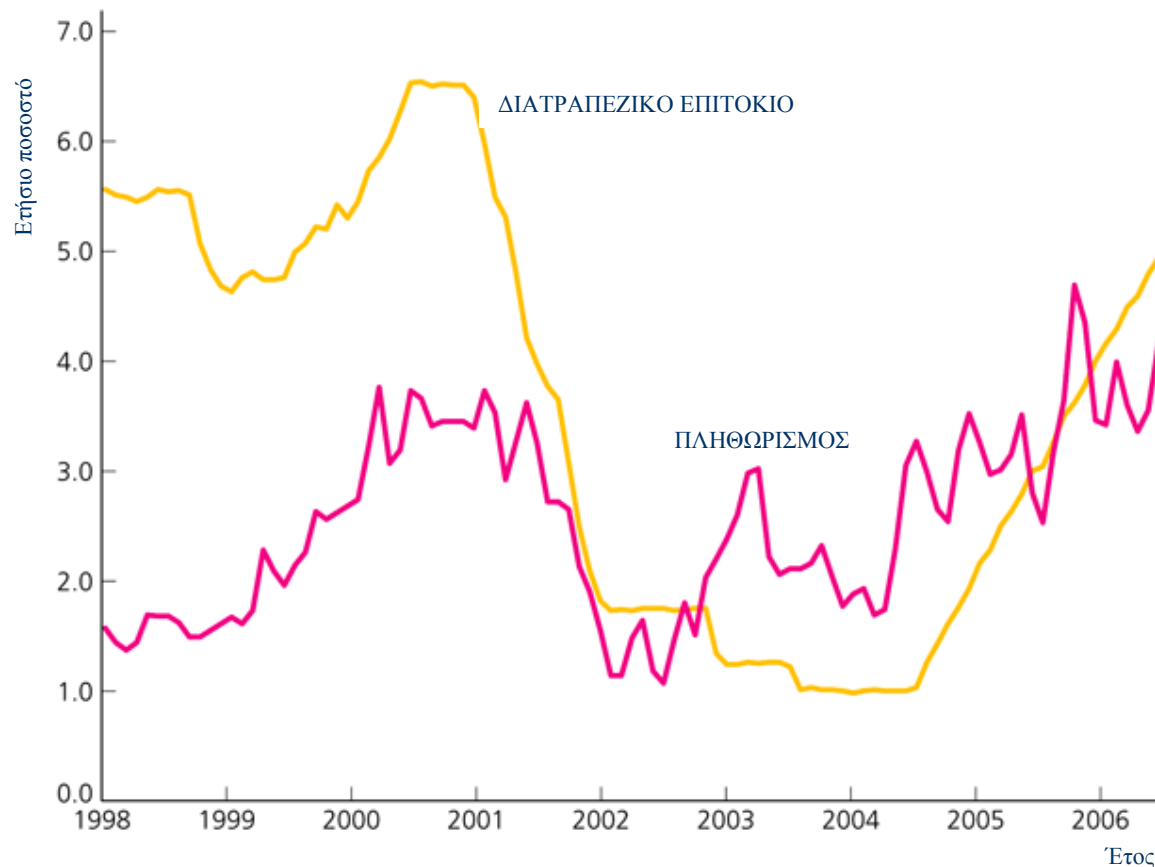
Σχήμα 11.9 Επιτόκιο μιας ημέρας και πληθωρισμός στην Ιαπωνία, 1985-2005

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Εφαρμογή: Το όριο του μηδενός
  - Ο Bernanke πρότεινε τρεις στρατηγικές για την αντιμετώπιση του ορίου του μηδενός
    - Η μεταβολή των προσδοκιών για το ύψος των επιτοκίων, με τη δέσμευση της κεντρικής τράπεζας να διατηρήσει τα βραχυχρόνια επιτόκια χαμηλά για μεγάλο χρονικό διάστημα. Μια τακτική που είχε ακολουθήσει η Fed το 2003 (Σχ. 11.10)
    - Η κεντρική τράπεζα να επηρεάσει την καμπύλη αποδόσεων με την αγορά ομολόγων μακράς διάρκειας (αντί ομολόγων μικρής διάρκειας) στην ανοικτή αγορά
    - Αύξηση του μεγέθους του ισολογισμού της Κεντρικής Τράπεζας (ποσοτική διευκόλυνση)

Σχήμα 11.10 Διατραπεζικό επιτόκιο και πληθωρισμός στις ΗΠΑ, 1998-2006

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Εφαρμογή: Το όριο του μηδενός
  - Ο Bernanke ισχυρίστηκε ότι η κεντρική τράπεζα θα πρέπει ν' ακολουθήσει αυτά τα βήματα νωρίς, πριν το κοινό πιστέψει ότι η κεντρική τράπεζα δεν μπορεί να αναστρέψει την οικονομική κατάσταση

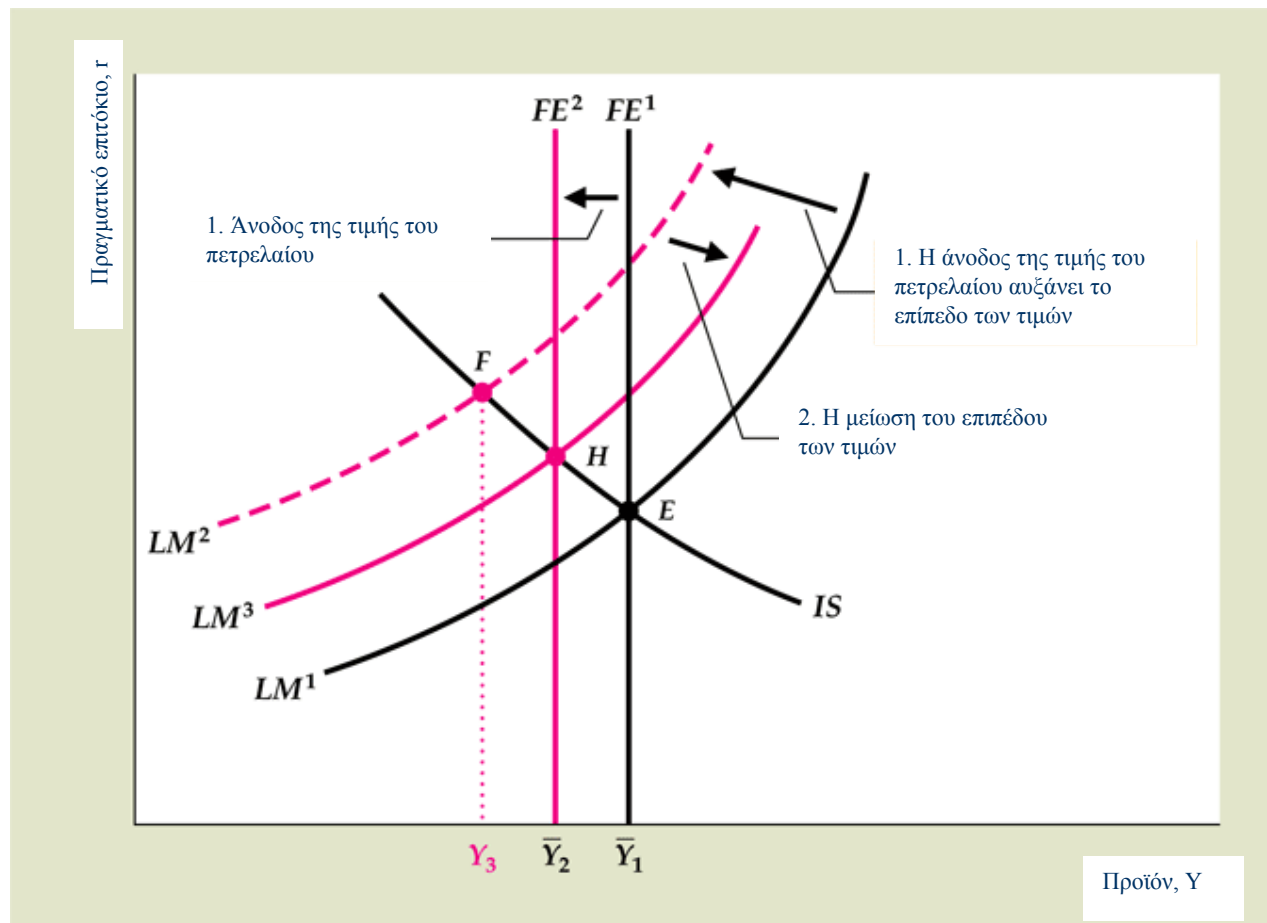
Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Διαταραχές της προσφοράς στο κείνσιανό υπόδειγμα
  - Μέχρι τα μέσα της δεκαετίας του '70, οι κείνσιανοί εστίαζαν στις διαταραχές της ζήτησης, θεωρώντας ότι αποτελούν την κύρια αιτία των οικονομικών κύκλων
  - Όμως η διαταραχή της τιμής του πετρελαίου το 1973, ανάγκασε τους κείνσιανούς να αναμορφώσουν τη θεωρία τους
  - Σήμερα, οι κείνσιανοί δέχονται ότι οι διαταραχές της προσφοράς μπορούν να προκαλέσουν κάμψεις, αλλά δεν πιστεύουν ότι αποτελούν την κύρια αιτία των κάμψεων

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Διαταραχές της προσφοράς στο κείνσιανό υπόδειγμα
  - Μια δυσμενής διαταραχή της τιμής του πετρελαίου μετατοπίζει την ευθεία FE προς τ' αριστερά (Σχ. 11.11)
    - Το μέσο επίπεδο των τιμών αυξάνεται, μετατοπίζοντας την καμπύλη LM προς τα πάνω (από LM^1 σε LM^2), διότι η μεγάλη αύξηση των τιμών του πετρελαίου υπερκερά το κόστος καταλόγου που διαφορετικά θα κρατούσε τις τιμές σταθερές
    - Δεν είναι βέβαιο ότι η μετατόπιση της καμπύλης LM θα είναι μεγαλύτερη από τη μετατόπιση της ευθείας FE (όπως στο σχήμα)
    - Οπότε βραχυχρόνια, ο πληθωρισμός αυξάνεται και το προϊόν μειώνεται

Σχήμα 11.11 Μια διαταραχή της τιμής του πετρελαίου στο κείνσιανό υπόδειγμα

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Διαταραχές της προσφοράς στο κείνσιανό υπόδειγμα
  - Η σταθεροποιητική πολιτική δεν μπορεί να κάνει πολλά για την επιβράδυνση του προϊόντος , διότι το προϊόν πλήρους απασχόλησης μειώνεται
  - Ο πληθωρισμός είναι ήδη αυξημένος λόγω της διαταραχής. Μια επεκτατική πολιτική για την αύξηση του προϊόντος θα ενισχύσει τις πληθωριστικές πιέσεις

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Πλαίσιο 11.2: Τα υποδείγματα DSGE και η αντιπαράθεση κλασικών-κείνσιανών
  - Μέχρι πρόσφατα, οι κλασικοί χρησιμοποιούσαν πολύ διαφορετικά υποδείγματα από τους κείνσιανούς
  - Τα τελευταία χρόνια υπάρχει ανταλλαγή ιδεών. Οι κείνσιανοί έχουν αρχίσει να χρησιμοποιούν τα υποδείγματα DSGE και οι κλασικοί την ακαμψία των τιμών και τον ατελή ανταγωνισμό

Η κείνσιανή θεωρία των οικονομικών κύκλων και η μακροοικονομική σταθεροποίηση

- Πλαίσιο 11.2: Τα υποδείγματα DSGE και η αντιπαράθεση κλασικών-κείνσιανών
  - Οι οικονομολόγοι μπόρεσαν να συμβιβάσουν τα αθροιστικά υποδείγματα με υποδείγματα που ενσωματώνουν μικροοικονομικά στοιχεία
  - Κλασικοί και κείνσιανοί ακόμη διαφωνούν σχετικά με την ταχύτητα προσαρμογής των τιμών και των μισθών και το ρόλο της οικονομικής πολιτικής, αλλά σήμερα έχουν έρθει πιο κοντά ως προς τη διάρθρωση των οικονομικών υποδειγμάτων